

Titel: Familien Lund

Citation: "Familien Lund", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-b171-txr-shoot-k2.pdf> (tilgået 30. juni 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K28

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

2. Datering og kronologi

Brevene til og fra »Familien Lund« består af otte korrespondancer med SKs nevøer og niecer, som enten er børn af søsteren Petrea og hendes mand Ferdinand Lund eller af søsteren Nicoline og hendes mand Christian Lund. Der findes således brevvekslinger mellem SK og Carl Lund, Henriette (kaldt Jette) Lund, Michael Lund, Wilhelm Lund og Henrik Lund samt dobbeltkorrespondancerne med Sophie & Carl Lund og med Henriette & Wilhelm Lund. Endelig findes en uadresseret kladder formentlig til Petrea og Ferdinand Lunds børn. Gruppen indeholder i alt 37 breve, Brev 171-207. Størstedelen af brevene er fra SK.

Af de 37 breve er otte skrevet under SKs første ophold i Berlin fra den 25. okt. 1841 til den 6. marts 1842, kort efter bruddet med Regine Olsen. Fra Henriette Lunds bog *Erindringer fra Hjemmet* ved vi, at SK samlede søskendebørnene før afrejsen til Berlin og opfordrede dem til at skrive til sig:

Onkel Søren tog sig imidlertid snart sammen og fortalte, at han en af Dagene vilde rejse til Berlin, maaske for at blive borte i længere Tid; vi maatte derfor love at skrive flittig til ham, da han vilde længes efter at høre, hvorledes hver især havde det. Under mange Taarer gave vi vort Løfte.*

Under opholdet i Berlin udveksles således flittigt breve, og i Brev 176 omtaler SK nevøerne og niecerne som en »lille Skrive-Forening«. Korrespondancerne flettes grundigt sammen, og SK sender i flere af brevene hilsner til de andre. I to tilfælde, Brev 193 og 194, skriver SK to breve på samme blad, sådan at begge modtagere har kunnet læse brevet til den anden. Blandt disse Berlin-breve findes kun breve fra SK overleveret, men det fremgår af brevenes indhold, at SK jævnligt under opholdet modtog breve fra søskendebørnene, samt at han sendte flere breve til dem, end der i dag findes overleveret. Fx findes der blandt Berlin-brevene ingen til Henrik Lund, selv om det af brevenes indhold fremgår, at SK også sendte flere til ham.* Brevene fra Berlin er desuden karakteristiske ved, at flere er skrevet på fint ornamenteret brevpapir, som SK har købt under sit ophold og bruger som dannelsesredskaber for nevøerne og niecerne (se illustration 16 og 17-18 i SKS 28, 287 og 309-310).

Berlin-brevene består af: Brev 171-172 til Carl Lund, Brev 176 til Henriette Lund, Brev 188-190 til Michael Lund og Brev 193-194 til de to søskendepar. Af disse breve er syv helt eller delvis daterede: Brev 171 den 8. dec. 1841 (brevet har oprindeligt udgjort et dobbeltbrev, hvoraf det andet, som ikke er overleveret, har været til Carls søster Sophie); Brev 172 den 31. dec. [1841]; Brev 176 den 13. dec. [1841]; Brev 188 poststempelt den 28. dec. [1841]; Brev 189 dateret den 16. jan. 1842; Brev 190 den 31. jan. [1842] og Brev 193 den 22. jan. 1842.

Brev 172, 176, 188 og 190 mangler, som det fremgår, årstal. Af indholdet af Brev 172 ses det imidlertid, at SK er i Berlin. Han skriver bl.a.: »Her i Berlin er Alt endog Veiret reglementeret«. Brev 176 er skrevet på det karakteristiske berlinske brevpapir og har stedsangivelsen »Berlin«, Brev 188 er poststempelt både i Berlin og i Hamburg – postruten til og fra Berlin gik over Hamborg – og Brev 190 er ligeledes skrevet på berlinsk brevpapir.

Det udaterede Brev 194 er skrevet på berlinsk brevpapir og kan nogenlunde dateres til begyndelsen af feb. 1842, da SK nævner, at Schelling er begyndt at forelæse to gange om ugen i stedet for én, hvilket han ifølge SKs forelæsningsnotater syntes at have begyndt på den 1. feb. 1842. I Brev 190, der som nævnt er dateret den 31. jan. 1842, omtaler SK ligeledes, at Schelling har besluttet at holde dobbeltforelæsninger, hvilket bekræfter, at Brev 194 er skrevet ved samme tid.*

Den kronologiske rækkefølge – på tværs af de enkelte korrespondancer – af de overleverede breve fra Berlin bliver da:

Brev 171, til Carl Lund, 8. dec. 1841.

Brev 176, til Henriette Lund, 13. dec. 1841.

Brev 188, til Michael Lund, 28. dec. 1841.

Brev 172, til Carl Lund, 31. dec. 1841.

Brev 189, til Michael Lund, 16. jan. 1842.

Brev 193, til Carl og Sophie Lund, 22. januar 1842.

Brev 190, til Michael Lund, 31. jan. 1842.

Brev 194, til Henriette og Wilhelm Lund, feb. 1842.

De øvrige 29 breve i gruppen er alle skrevet efter SKs ophold i Berlin og fordeler sig i tidsrummet fra 1843 til 1852. Af disse er 11 fuldt daterede: Brev 173 til Carl Lund den 20. jan. 1847, Brev 180 til Henriette Lund den 23. april 1846, Brev 192 fra Michael Lund den 5. maj 1849, Brev 197 samt 199-205 fra Henrik Lund hhv. den 3. maj 1849, den 14. jan. 1850, den 18. feb. 1850, den 8. marts 1850, den 12. april 1850, den 5. maj 1850, den 24. dec. 1850 og den 1. jan. 1851. De øvrige breve er alle enten delvis daterede med dag og måned eller udaterede, men kan nærmere tidsfæstes ud fra indholdet. Størstedelen af brevene er – forsinkede – lykønskninger til konfirmationer eller fødselsdage.

I korrespondancen med Carl Lund, Brev 171-175, er Brev 174 og 175 udaterede. Ingen af brevene kan tidsfæstes nærmere, og begge er derfor placeret til sidst i korrespondancen. Brev 175 er imidlertid en fødselsdagshilsen, og da Carl Lund havde fødselsdag den 2. juli, må brevet være skrevet omkring denne dato, uden at årstallet dog kan angives.

Af de 12 breve i korrespondancen med Henriette (kaldt Jette) Lund, Brev 176-187, er 11 fra tiden efter opholdet i Berlin. Af dem er 10 enten delvis daterede med dag og måned eller udaterede. Brev 177 er udateret. SK skriver bl.a., at han med brevet vil »tage Anledning til at lykønske Dig til Din Geburtsdag, hvad enten nu denne Lykønskning kommer omtrent eet Aars Tid for silde eller nogle Dage for tidligt«. Da Henriette Lund havde fødselsdag den 12. nov., og brevet således er skrevet før fødselsdagen, enten nogle dage for tidligt eller næsten et år for sent, er det formentlig fra begyndelsen af nov. Længere nede i brevet, efter en skillestreg, skriver SK desuden: »blæse være med Datoer og Aarstal, og alt sligt udvortes Væsen, som jeg blæser ad«; så når han efterfølgende skriver »det er Din Geburtsdag i Dag«, forstår man, at det blot er led i et drilleri, og at det ikke er Jettes fødselsdag den dag. Årstallet kan ikke nærmere bestemmes, men brevet kunne fx være skrevet i anledning af niecens 14 års fødselsdag i 1843.

Brev 178, der indeholder en lap med en tegning af en blomst, som SK skælmsk skriver er Jettes fødselsdagsgave, er også udateret, men sandsynligvis skrevet til niecens 15 års fødselsdag. Henriette Lund omtaler brevet i *Erindringer fra Hjemmet*, s. 119, og mindes, at SKs tjener, Anders, som en kompensation for SKs drilleri straks efter overbringelsen af brevet overrakte hende en rigtig gave fra SK med Poul Martin Møllers *Efterladte Skrifter*. Da Anders Westergaard var tjener hos SK fra maj 1844 til efteråret 1852, kan brevet tidligst være fra nov. 1844. Når SK desuden skriver, at Henriette modtager brevet »en Dag for sildigt«, og hendes fødselsdag var den 12. nov., er brevet formentlig skrevet den 13. nov. 1844.*

Brev 179 er ligeledes udateret og endnu en forsinket fødselsdagshilsen. SK omtaler i brevet »HrZierlich« og hentyder hermed til J.L. Heibergs vaudeville *Aprilsnarrene, eller Intriguen i Skolen*, hvori hr. Zierlich optræder. Vaudevillen blev opført 63 gange fra 1826-44, og da det er sandsynligt, at brevet er sendt, mens forestillingen endnu var nogenlunde præsent, kan brevet være skrevet i anledning af Jettes 16 års fødselsdag i 1845.* Brev 180 er som nævnt dateret den 23. april 1846, og Brev 181 optager pladsen for niecens 17 års fødselsdag, idet brevet er dateret »Mandagen d. 16 Nov.«, og den 16. nov. faldt på en mandag i 1846. Brev 182 er udateret, men formentlig afsendt i forlængelse af Brev 181. SK har angiveligt glemt dels at skrive på konvolutten til Brev 181, at der fulgte en pakke med, dels at sende pakken, og sender derfor Brev 182 for at råde bod på skaden. Konvolutten til Brev 181 indeholder da heller ikke påskriften »her med en Pakke«, som SK nævner, at han har glemt at skrive; det gør til gengæld Brev 182, og dette brev kan derfor ligeledes dateres 16. nov. 1846.

Fra Brev 183 begynder SK med sine fødselsdagsgaver at opbygge »et lille musicalsk Bibliothek« for niecen, jf. Brev 184. Med Brev 183 fulgte nogle musiknoder, og brevet kan være skrevet i anledning af Jettes 18 års fødselsdag i 1847. I Brev 184 omtaler SK »disse bevægede Tider«, der formentlig hentyder til den politisk urolige situation i 1848 med enevældens fald og indledningen af Treårskrigen. Når SK yderligere drillende skriver: »Vi kunne jo i moderne Stiil vende Forholdet om: det er ikke mig, der har glemt, at det igaar var Din Geburtsdag; det er alle Eder Andre, der have taget Feil, at det igaar var Din Geburtsdag – det er idag Din Geburtsdag«, må brevet være kommet en dag for sent, da SK jo netop bytter dagene om. Den nærmere datering er derfor den 13. nov. 1848, dagen efter niecens 19 års fødselsdag.* Med Brev 184 fulgte »Claveer-Udtoget« af Mozarts *Figaros bryllup* til musikbiblioteket, men da SK angiveligt ikke havde kunnet få fat i lige præcis den udgave, som han gerne ville, sendte han med Brev 185 endnu et sæt noder.* Brev 185 kan derfor dateres til nov. 1848.

Brev 186 og 187 kan ikke nærmere dateres og er derfor placeret til sidst i korrespondancen med Henriette Lund.

Korrespondancen med Michael Lund, Brev 188-192, indeholder – foruden de tre breve skrevet i Berlin-perioden – to breve, hvoraf Brev 191 er udateret, og Brev 192 som nævnt er dateret den 5. maj 1849. Brev 191 er en lykønskning, formentlig til Michael Lunds fødselsdag den 2. sept., og da brevet er adresseret til »Student Michael Lund«, og denne blev student i okt. 1844, er brevet skrevet omkring den 2. sept. 1845. Årstallet understreges af, at der på ms. med blyant og fremmed håndskrift er skrevet »Anno 1845«.

Brev 195 til Wilhelm Lund er udateret og kan ikke nærmere tidsfæstes. På ms. er med blyant og i fremmed hånd skrevet årstallet »1847«, og da indholdet ikke giver anledning til nydatering, er dette blevet fulgt.

Korrespondancen med Henrik Lund indeholder 11 breve, Brev 196-206, hvoraf tre er fra SK og udaterede. Brev 196 er adresseret til »Hr Student H. Lund«, og da Henrik Lund blev student i okt. 1842 og bar denne titel indtil 1849, hvor han blev cand.med. et chir., kan dateringen indsnævres til 1842-49. Brev 196 er i øvrigt skrevet på samme type papir med firsidet guldsnit som Brev 180 til Henriette Lund, der er dateret den 23. april 1846. Når SK i Brev 198 indleder med sætningen »Du seer, jeg gamle Menneske staaer som paa Pinde for Dig: neppe lader Du høre et Ord fra Dig, førend jeg øieblikkeligt griber Pennen og gjør det af strax«, sigter han muligvis til modtagelsen af Henrik Lunds første brev som udstationeret på Als i Sønderjylland, Brev 197, der som nævnt er dateret 3. maj 1849. Brevet kan derfor være fra maj 1849. Det sidste brev i korrespondancen, Brev 206, er adresseret til »Hr Candidat H. Lund / Fredriks Hospital.« Henrik Lund var kandidat ved Det kgl. Frederiks Hospital i 1852-53. I brevet beder SK Henrik om at komme »ud« til ham, og da SK fra april 1851 til okt. 1852 boede 'ude' på Østerbro, kan brevet sammenholdt med, at Henrik Lund var ansat på Frederiks hospital fra 1852, nærmere tidsfæstes til 1852.*

Brev 207 er et udateret udkast til et brev formentlig til Petrea og Ferdinand Lunds børn, idet Jettes navn optræder i udkastet. Når SK indledningsvis skriver »Tak at I saaledes ville strøe Roser paa min Vei!«, leder det tankerne hen på Brev 177 til Henriette (kaldt Jette) Lund, hvor SK bl.a. skriver: »vistnok formaaer jeg ikke saaledes med kunstfærdig Haand at strøe Roser paa Din Vei«. Brevet kan imidlertid ikke nærmere tidsfæstes og er derfor placeret som det sidste i gruppen.